

Studie: Lite lønnsomt for små -mjølkebønder å legge om til løsdrift

8 • NYHETER

NATIONEN • TORSDAG 13. AUGUST 2020

• Mjølkeproduksjon

Studie: Lite lønnsomt for mjølkebønder å legge om

Færre små melkebruk: I løpet av de tre åra fra 2017 til 2020 ble det 816 færre melkebruk i kategorien 15–30 kyr, altså de som bærer utkant-landbruket. Det er en nedgang på 21,4 prosent.

I en ny masteroppgave fra Handelshøyskolen i Bergen blir løsdriftskravet kritisert for fortrenge små og mellomstore mjølkebruk.

I en nylig levert masteroppgave ved Norges Handelshøyskole går Maria Natalie Jensen og Ingrid Melstveit Larsson gjennom hvordan krava om løsdriftsfjøs kan endre landbruksstrukturen, særlig i Vestland fylke.

«Hvilke effekter har løsdriftskravet på melkebønders lønnsomhet og norsk landbruk?» spør de i sin masteravhandling.

De har sett på en rekke investeringsplaner for mjølkebruk for å se om det er lønnsomt å leg-

ge om til løsdrift. I sin oppgave skriver de:

«Våre funn tilsier at investeringen i snitt ikke er lønnsom for noen av størrelsesgruppene. Gårdsbruk med 30 eller flere kyr klarer likevel å tjene inn igjen investeringskostnaden ved den daglige driften, mens gårdsbruk med færre enn 30 årskyr i snitt oppnår en negativ nåverdi. Vi finner en tydelig trend til at gårdsbrukene i snitt får en høyere netto nåverdi jo flere kyr de bygger til.»

Videre skriver de at det er kostbart å etterkomme krav om økt dyrevelferd, og at «kravet vil dermed medføre mange nedleggelse, særlig blant små gårdsbruk».

Beregningene de har gjort i oppgaven gjelder for en 25 og 30 års periode med drift i løsdriftsfjøs.

Trenger en milliard

I en tidligere sak i uttalt Christian Anton Smedshaug i Agri Analyse at det anslagsvis trengs en milliard kroner mer i investeringsstøtte i året, for å sikre små og mellomstore mjølkebruk i hele landet.

I løpet av de tre åra fra 2017 til 2020 ble det 816 færre melkebruk i kategorien 15–30 kyr,

altså de som bærer utkant-landbruket. Det er en nedgang på 21,4 prosent. Antallet bruk med 30 eller flere kyr, økte derimot med 134.

– Det vil si at det skjer en voldsom raskstrukturendring og det skjer i hovedsak i de områdene det er vanskelig med stordrift. Det gjelder særlig Vestlandet og Nord-Norge, sier Smedshaug, men regioner med mange mindre melkebruk som Valdres er også utsatt. Da blir også seterdriften svekket, sa Smedshaug til Nationen.

70 prosent med bås fjøs

Christian Rekkedal, landbruksdirektor hos Fylkesmannen i Vestland, forteller at strukturen i mjølkesektoren har endra

seg over en lang periode.

– Over tid har strukturen i mjølkeproduksjonen endra seg. I likhet med både bruksstørrelse og tall på brukere. Per i dag ligger et middels mjølkebruk på cirka 20 kyr, for 10 år sida var det 15 kyr og går vi tilbake til 2000 var det rundt 10 kyr, sier han.

– Dette er en del av effektiviseringa i jordbruket, det er styrt av mange faktorer og er ikke bare negativt, fortsetter Rekkedal.

Rekkedal forteller videre at rundt halvparten av mjølka som blir produsert i Vestland, blir produsert i løsdriftsfjøs, samtidig er det bare 30 prosent av mjølkebruka som har løsdrift.

– 70 prosent av mjølkebruka har bås fjøs. Det betyr at de med bås fjøs er mindre enn de med

små til løsdrift

Faksimile Nationen 12. august 2020.

osent. Antallet bruk med 30 eller flere kyr, økte derimot med 134.

Foto: Benjamin Hernes Vogl

løsdrift. Under 15 kyr i gjennomsnitt for båsøs, og dermed er det også tyngre og investere i løsdrift. Dette tyder på at vi kommer til å få en ytterligere strukturendring med færre og større bruk fram mot løsdriftskravet i 2034, sier Rekkedal.

Investeringsstøtte

Landbruksdirektøren i Vestland forteller at størrelsen på dem som investerer gjennom Innovasjon Norge ligger på rundt 30 kyr og litt oppover. Sjøl om det er noen få unntak ned mot 25 kyr, og noen veldig få på 20 kyr.

– Bakgrunnen for dette er økonomien i prosjekta, sier Rekkedal.

Smedshaug i Agrianalyse har

tidligere tatt til ordet for å øke potten med investeringsstøtte slik at mjølkebruk med 15–30 mjølkekyr kan investere i nye fjos. Det samme skisseres opp i mastergraden til Jensen og Larsson:

«Å øke investeringstilskuddet for mindre melkebruk kan bidra til

at flere gårdsbruk i Vestland fylke oppnår lønnsomhet i løsdriftsfjos. Økt investeringstilskudd kan dermed være en nødvendig forutsetning for muligheten til å investere i løsdriftsfjos.»

Andrea Sofie Aasvang
andrea.aasvang@nationen.no

Har endra seg

«Over tid har strukturen i mjølkeproduksjonen endra seg. I likhet med både bruksstørrelse og tall på brukere. Per i dag ligger et middels mjølkebruk på cirka 20 kyr, for 10 år sida var det 15 kyr og går vi tilbake til 2000 var det rundt 10 kyr, sier han.»

Christian Rekkedal, landbruksdirektør hos Fylkesmannen i Vestland

MDG-leder: Une Bastholm kan smile for nok en meningsmåling som plasserer partiet hennes i en avgjørende rolle for hvem som skal få flertall på Stortinget.

Foto: Berit Roald / NTB scanpix

MDG på vippen

MENINGSMÅLING

I en meningsmåling for NRK og Aftenposten er Høyre fortsatt landets største parti. Arbeiderpartiet er avhengig av Miljøpartiet De Grønne for å få flertall.

Målingen er utført av Norstat for NRK og Aftenposten, og viser at Høyre med knapp margin er landets største parti. 24,7 prosent sier de ville stemt på Erna Solberg, mens 24,2 prosent gir sin støtte til Jonas Gahr Støre og Ap. Men de rødgrønne får ikke flertall alene. Arbeiderpartiet, SV (6,8 prosent) og Senterpartiet (13,8 prosent) får til sammen 81 mandater, 4 færre enn det som kreves for flertall.

MDG får 4,7 prosents oppslutning i målingen, noe som ville gitt 8 mandater.

– Det er en veldig bra måling for oss, og det er et ønskesenario at vi havner på vippen. Det gjør at vi kan sørge for at den neste regjeringen vi får, fører en politikk som tar vare på klima og naturen, sier MDG-leder Une Bastholm til NRK.

Høyres status som landets største parti betyr lite når samarbeidspartnerne på borgerlig side gjør det dårlig. Venstre (2,8 prosent) er under sperregrensen, mens KrF (4,1 prosent) så vidt er over. Sammen med Fremskrittspartiet (13 prosent) har de borgerlige 78 mandater.

Rødt havner så vidt under sperregrensen, med 3,8 prosents oppslutning i målingen. ©NTB

Veldig bra måling

«Det er en veldig bra måling for oss, og det er et ønskesenario at vi havner på vippen. Det gjør at vi kan sørge for at den neste regjeringen vi får, fører en politikk som tar vare på klima og naturen.»

Une Bastholm, MDG-leder

Motsøksmål mot Telenor for 27 mill.

CHILIMOBIL

Mobilaktøren Chilimobil har gått til motsøksmål mot Telenor for 27 millioner kroner etter at telegiganten saksøkte selskapet for ubetalte regninger.

Dagens Næringsliv melder at partene samles i Bærum tingrett i september, og at både søksmålet og motsøksmålet skal behandles da.

Chilimobil mener Telenor driver prisjuks etter at sistnevnte satte en avgift på 30 kroner per sim-kort i måneden

i 2015. Chilimobils forretningsidé er å selge billige kontantkort med sim-kort de henter fra Telenor.

– Dette er et klassisk tilfelle av marginiskvis, der en dominerende aktør presser andre aktører ut av markedet ved å tilby en tjeneste til en pris som er lavere enn kostnaden ved å levere tjenesten, sier administrerende direktør Lars Ryen Mill i Chilimobil til DN.

Telenor avviser at det er grunnlag for kravet, og krever selv 9 millioner kroner i ubetalte regninger fra Chilimobil.

©NTB